

3. Бикова О. Проведення кампанії з вилучення церковних цінностей в період голоду 1921-1923 років / О. Бикова // Українське релігієзнавство. – 2009. – №49. – с. 170-174.
4. Верига В. Конфіскація церковних цінностей в Україні в 1922 році / В.Верига. – К.: Вид-во Олени Теліги, 1996. – 192 с.
5. Голодомори в Україні: 1921-1923, 1932-1933, 1946-1947. Злочини проти народу / О. М. Веселова, В.І. Марочко, О.М. Мовчан. – Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 2008. – 273 с.
6. Нестуля О.О. Доля церковної старовини в Україні. 1917-1941 рр. / О.Нестуля. – К.: Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, 1995. – Ч.1: 1917 р. – середина 20-х років. 1995 – 280 с.
7. Пашенко В.О. Більшовики і православна церква. Війна замість співпраці / В.О. Пашенко // Наукові праці історичного факультету ЗДУ. Випуск XIX. Видавництво «Запорожжє»: ЗГУ, 2005. – с. 228-240.
8. Пашенко В.О. Більшовицька держава та православна церква в Україні 1917 – 1930-ті роки / В.О. Пашенко, А.М. Киридон. – Полтава: АСМІ, 2004. – 336 с.
9. Щербакова О.М. Голод 1921-1923 років і вилучення церковних цінностей / О. М. Щербакова // Наукові праці: науково-методичний журнал. Т. 74. Вип. 61 / ред. Л. П. Клименко [та ін.]. – Миколаїв : МДГУ ім. П. Могили, 2007. – с. 40-43.

* * *

УДК (470+571):(477.6)

С. Мостовенко

ОСОБЛИВОСТІ РОСІЙСЬКОГО ВПЛИВУ НА ДОНБАСІ

У статті розкрито процес різноманітного впливу російської державної системи, як політичної так і військової на дестабілізацію ситуації на Донбасі. Зокрема, велику увагу поряд з військовим вторгненням приділяється інформаційній політиці Росії серед місцевого населення.

Ключові слова: *Донбас, російська агресія, російський вплив, окупована територія Донбасу, «гібридна війна», «п'ята колона».*

Актуальність цього дослідження викликана необхідністю узагальнити негативні особливості впливу Росії на події в східному регіоні нашої країни, тим самим зосередити увагу громадян на недопустимість розповсюдження цього впливу на інші території України.

Предметом дослідження є особливості російського впливу на Донбасі.

Метою статті автора є розкриття негативного впливу Росії на регіони Донбасу, а також передумови такого впливу.

У Кремлі не заперечують, що операцію з анексії української території ретельно розробляли протягом тривалого часу. Про завчасну підготовку РФ до агресії свідчить, зокрема, прийняття уточнених стратегічних документів і суттєве збільшення видатків федерального бюджету на розбудову й переозброєння армії та флоту.

Формування в Україні російської «п'ятої колони», сформованої в Україні спецслужбами РФ з політиків, чиновників, бізнесменів, активістів проросійських організацій за підтримки найвищих керівників держави режиму В.Януковича, стало першим кроком у практичній реалізації сценарію Кремля з розчленування України [2, с. 91].

Росія на Донбасі намагається вирішити декілька завдань одночасно. По-перше, використовувати Донбас як чинник дестабілізації ситуації в Україні. По-друге, зняти санкції з Російської Федерації у зв'язку з невиконанням Мінських угод. А по-третє, – й це найголовніше – добитися визнання з боку міжнародного співтовариства того, що Україна й увесь пострадянський простір перебувають у зоні російського впливу.

Від початку російської агресії в Україні РФ намагалася зняти з себе відповідальність за те, що відбувається. Ховаючи своїх військових за масками й шевронами, Росія діяла за принципом «не спіймавши, не кажи – злодій» [1]. Тимчасово неконтрольована Україною ділянка державного кордону на Донбасі створює канали нелегального перетину кордону мігрантами й перевезення контрабандних товарів, зокрема зброї, наркотичних речовин тощо. Суттєву загрозу становить діяльність диверсійних груп з дестабілізації ситуації в інших регіонах України (напади, пограбування, використання вибухівки тощо), що створює атмосферу незахищеності поміж населення [2, с. 95].

На жаль, Росії вдалося втілити в життя концепцію «гібридної війни» в Донбасі. Формально армія РФ не бере участі у військових діях, незважаючи на затримання українською армією російських військовослужбовців, поставки техніки, боєприпасів, пального і перекидання найманців.

Ще однією з особливостей російського впливу є інформаційна експансія відчутно впливає на настрої мешканців Донбасу і є однією з проблем на шляху вирішення кризи на сході України. Внаслідок інтенсивного промивання мізків у багатьох у регіоні виникла ненависть до будь-яких виявів українського [1]. З початку окупації збройні загони брали під контроль телевежі і передавальні центри. Потім з'явилися фахівці з Росії, які налаштували устаткування на мовлення російських

каналів. До аналогового ефіру в обласних центрах і на передавальних вишках на периферії підключили: Росія-1, НТВ, Зірка, Russia Today, Anna News, LifeNews. Паралельно на існуючому обладнанні державних і приватних каналів організували студії для виробництва та мовлення місцевого контенту – НоворосіяТВ, 1-й республіканський телеканал, Оплот ТВ, ЮНІОН-ДНР, АР-ТВ, Луганськ-24. Всі ЗМІ видають інформацію синхронно з російськими пропагандистськими ЗМІ, часто служать джерелом інформації для них, організують потрібну «картинку», інтерв'ю, інформаційні приводи і вкидання.

На окупованій території Донбасу створено маріонеткові «республіки», повністю підконтрольні Москві. Військові частини «республік» стали окупаційними військами, що підконтрольні російському командуванню і виконують тільки його накази. Незважаючи на зовнішню схожість, дві «республіки» зараз оформилися в два окремі проекти, контрольовані різними кланами з оточення президента Росії Пугіна. Кожна з «республік» має свою структуру управління, силові органи, суди, митницю. Спільним є зовнішнє управління і фінансування, постачання зброї і палива. Російський проект під брендом «Новоросія», що включав загальний парламент і органи управління, провалився. Йде активний процес «законотворчості» під створені структури, який є, по суті, компіляцію російських законодавчих актів з використанням елементів законів СРСР, України, Білорусі та Казахстану. Повний перехід на російське законодавство за всіма ознаками, не планують. Кількість змін до «законів» – величезна, особливо у фінансовій і податковій сферах, тому ніхто навіть не намагається стежити за процесом, про існуючі порядки дізнаються по ходу справи.

Росії вдалося відірвати Донбас від фінансової системи України і закачати туди певну кількість рублевої маси (за різними оцінками – більше \$1 млрд.), що дозволило регіону мати власний грошовий обіг [1].

Все це є з однієї сторони особливостями російського впливу на Донбасі і паралельно проявами політики «глобального втручання», що була притаманна ще керівництву СРСР. Імперська «повторна колонізація» РФ, фактично, здійснює декілька функцій: 1) відтворення великого імперського проекту «русській мір»; 2) «вирівнювання» території впливу – спроба політичної мобілізації російськомовного населення на конкретній території; 3) запуск процесів «балканізації» на теренах колишніх периферій (вразі неможливості запровадити «вирівнювання території»); це неминуче здійснюється через військовий конфлікт: проголошення маргінальних сепаратистських «народних республік» [2].

Те, що відбувається на Донбасі, є промовистою ілюстрацією до сказаного: кероване Кремлем «нацупорення» на пострадянському

просторі – це спроба сформувані на уламках колишніх радянських республік нову імперську спільноту. Будучи формально розрізною (державні кордони, громадянство), ця спільнота матиме в осерді російськомовну «перезавантажено»-радянську культуру та міфологію, відповідно селекційну історичну пам'ять, а в політичному плані перебуватиме в мобілізаційній готовності до реставрації імперії.

Донбас – це повчання усім нам. Мир на українському Донбасі можливий лише тоді, коли принципи цивілізованого світу переможуть варварство. Донбас буде або зоною дії міжнародних норм і правил, а отже, перебуватиме в зоні впливу цивілізованого співтовариства, або розширить зону російських принципів, відродивши тим самим протистояння двох принципово різних концепцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII-XXI ст./ За заг. ред. В.Брехуненка. НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. - К., 2016. - 248 с.
2. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В.П.Горбуліна, О.С.Власюка, Е.М.Лібанової, О.М.Ляшенко. – К.: НІСД, 2015. – 474 с.

Електронні ресурси

1. Лоссовський І. Зовнішньополітична стратегія Путіна як нова доктрина обмеженого суверенітету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/>

Періодичні видання

1. Киридон А., Троян С. Грузія 2008 – Україна 2014: запаралелення російських стратегем //Зовнішні справи. – 2015. – №3 – С. 33-37.
2. Яременко Б. Місія здійсненна // Світ у 2016. – Київ: ЗД «Бліц-Прінт», 2016. – без ном. – С. 130-131.

* * *

УДК 37:329.15:[355.311.1]»1918/1920»

О. Вільховик

КОМУНІСТИЧНА ОСВІТА ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ НІВЕЛЮВАННЯ ЧЕРВОНОАРМІЙСЬКОГО СВІТОГЛЯДУ У 1918-1920 РР.

У статті проаналізовано особливості процесу впровадження комуністичної освіти у Червоній армії. Визначено роль комуністів у нав'язуванні комуністичної ідеології через освіту червоноармійців. Виокремлено мотиви